การประยุกต์หลักปาปณิกธรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในอำเภอแม่จริม จังหวัดน่าน

Application of Papanikadhamma Principles to Develop The Efficiency of Performance of Duties of Village Headmen and Sub-District Headmen in Mae Charim District, Nan Province

ประธาน ครองสิงห์
Pratan Krongsing
พระครูสุตนันทบัณฑิต
Phrakru Sutananthapandit
วรปรัชญ์ คำพงษ์
Worapat Khumpong
วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Nakhon Nan Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University
E-mail: pratankrongsing@gmail.com

(**Received**: March 5, 2025/ **Revisec**: April 18, 2025/ **Accepted**: April 30, 2025)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในอำเภอแม่จริม จังหวัดน่าน 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักปาปณิกธรรมกับประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และ 3) เพื่อนำเสนอการประยุกต์หลักปาปณิกธรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยใช้หลักปาปณิกธรรม การวิจัยโดยการใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสานวิธี โดยเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ จากประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 12,572 คน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 388 คน ด้วยแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.975 การวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปหรือคน ผลการวิจัยพบว่า : 1.ระดับประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$= 3.22) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน 2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักปาปณิกธรรมกับประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก (r=.963**) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก ทุกด้าน 3. การประยุกต์หลักปาปณิกธรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คือ 1) ด้านจักขุมา การเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล การกำหนดทิศทางการพัฒนาของหมู่บ้าน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันรับผลประโยชน์ 2) ด้านวิธูโร การเป็นผู้ชำนาญในงาน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ควรมีความรับผิดชอบต่อภารกิจที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ แก้ไขปัญหา ที่เกิดขึ้นได้ทันต่อเหตุการณ์ มีความชำนาญในงานของตน 3) ด้านนิสสยสัมปันโน การเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและได้รับความเชื่อถือจากผู้อื่น มีทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในการติดต่อประสานงาน

คำสำคัญ: ปาปณิกธรรม; การพัฒนา; ประสิทธิผล

Abstract

The purposes of this research article were 1) To study the level of effectiveness in the performance of duties of sub-district headman and village headman in Maecharim District, Nan Province. 2) To study the relationship between the principles of Papanikadhamma and the effectiveness of the performance of duties of the sub-district headmen and village headmen and 3) To present the application of the principles of Papanikadhamma to develop the effectiveness of the performance of duties of village headmen and sub-district headmen by using the principles of Papanikadhamma. The research used a mixed-method research methodology by collecting quantitative data from the population and sample used in the research, which were people aged 18 years and over, totaling 12,572 people, with a sample size of 388 people, using a questionnaire with a reliability value of 0.975. Qualitative research used in-depth interviews with 10 key informants or people. The research results found that: 1. The level of effectiveness in the performance of duties of the village headmen and sub-district headmen found that the people who responded to the questionnaire had an overall opinion at a moderate level ($\overline{X}$= 3.22) and when considering each aspect, it was found that it was at a moderate level in all aspects. 2. The relationship between the principles of the Papanikadhamma and the effectiveness of the performance of the village headmen and sub-district headmen, overall, has a very high positive relationship (r=.963**). When considering each aspect, it was found that there was a very high positive relationship in all aspects. 3. Application of the principles of Papanikadhamma to develop the efficiency of the performance of duties of the village headmen and sub-district headmen: 1) Vision: Being a person with a broad vision, determining the direction of village development, emphasizing the participation of the people, thinking together, doing together, and receiving benefits together. 2) Wituro aspect: Being an expert in the work of a sub-district headmen or village headman should be responsible for the assigned missions to the best of their ability, able to solve problems that arise in a timely manner, and be skilled in their work. 3) Nissayasampanno aspect: Being a person with good human relations and trusted by others, having good human relations skills in communication and coordination, being a coordinator, aiming to create good relationships with people in the village or community.

Keywords: Papanikadhamma; Development; Effectiveness

1. บทนำ

ด้วยพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงริเริ่มจัดระเบียบการปกครองในรูปแบบมณฑลเทศาภิบาลขึ้นภายใต้การปฏิรูประบบบริหารราชการของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ อัครมหาเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย โดยรวมเอา 8 หัวเมืองเข้าเป็นมณฑล ในส่วนภูมิภาคได้มีการแบ่งการบริหารราชการของอำเภอ ออกเป็นตำบลและหมู่บ้านมีการทดลองเลือกกำนันผู้ใหญ่บ้าน เป็นครั้งแรกที่แขวงบางปะอิน เมืองกรุงเก่า หรืออำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในปัจจุบัน เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2435 (ร.ศ. 111) ถือกำเนิดผู้ใหญ่บ้านและกำนันคนแรกของประเทศไทย คือ พระยารัตนกุลอดุลยภักดี หรือ นายจำรัส รัตนกุล โดยวิธีให้ราษฎรเลือกผู้ใหญ่บ้าน และให้ผู้ใหญ่บ้าน ในตำบลเลือกกันเองเพื่อเป็นกำนัน นับเป็นจุดเริ่มแรกของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่. (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 6 เมษายน 2551 ได้แก้ไขวาระการดำรงตำแหน่งของผู้ใหญ่บ้านจากวาระ 5 ปี เป็นให้ดำรงตำแหน่งจนอายุครบ 60 ปีและกำหนดให้ผู้ใหญ่บ้านรวมถึงกำนันเป็นผู้ช่วยเหลือนายอำเภอในการปฏิบัติหน้าที่และเป็นหัวหน้าราษฎรในหมู่บ้าน เพื่อให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่ปฏิบัติงานในด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย และการรักษาความมั่นคงภายใน ซึ่งเป็นหน้าที่หลักสำคัญ จึงได้มีการกำหนดมาตรการในการควบคุมดูแลอย่างเข้มงวด เช่น การลงโทษทางวินัยเช่นเดียว กับข้าราชการ นอกจากนี้พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551 มาตรา 14 (11) ได้กำหนดเหตุที่ผู้ใหญ่บ้านต้องพ้นจากตำแหน่งว่า “ไม่ผ่านการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งต้องทำอย่างน้อยทุก 5 ปีนับแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้ง ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา” ทั้งนี้ พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2552 ระบุให้หลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษานั้น มีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดให้ราษฎรในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านด้วย

พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช 2457 แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่. (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 6 เมษายน 2551 ได้แก้ไขวาระการดำรงตำแหน่งของผู้ใหญ่บ้านจากวาระ 5 ปี เป็นให้ดำรงตำแหน่งจนอายุครบ 60 ปีและกำหนดให้ผู้ใหญ่บ้าน รวมถึงกำนัน เป็นผู้ช่วยเหลือนายอำเภอในการปฏิบัติหน้าที่และเป็นหัวหน้าราษฎรในหมู่บ้าน เพื่อให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติงานในด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย และการรักษาความมั่นคงภายใน ซึ่งเป็นหน้าที่หลักที่สำคัญ จึงได้มีการกำหนดมาตรการในการควบคุม ดูแลอย่างเข้มงวด เช่น การลงโทษทางวินัยเช่นเดียวกับข้าราชการ นอกจากนี้พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่. (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551 มาตรา 14 (11) ได้กำหนดเหตุที่ผู้ใหญ่บ้านต้องพ้นจากตำแหน่งว่า “ไม่ผ่านการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งต้องทำอย่างน้อยทุก 5 ปี นับแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้ง ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา” ทั้งนี้ พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่. (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2551 ระบุให้หลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดโดย

ประกาศในราชกิจจานุเบกษานั้น มีความจำเป็นที่จะต้อง กำหนดให้ราษฎรในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านด้วย

เพื่อให้ประชาชนในตำบลหมู่บ้านมีความอยู่ดีกินดี และชุมชนมีความสุข เพราะนอกจากการปฏิบัติหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยในพื้นที่ตลอด 24 ชั่วโมง เป็นผู้ช่วยเหลือราชการของทุกกระทรวง ทบวง กรม ในพื้นที่ตำบล หมู่บ้าน อีกทั้งยังมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองท้องที่ พ.ศ. 2547 ตลอดจนได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมายอื่น ๆ หลายฉบับ นอกจากนี้ยังทำหน้าที่ประสานงานระหว่างราชการส่วนภูมิภาค ตำบล หมู่บ้าน และในการนำนโยบายสำคัญของรัฐบาลไปปฏิบัติให้บังเกิดผลในพื้นที่ จึงจะเห็นได้ว่านโยบายสำคัญของรัฐบาลทุกเรื่องล้วนมีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้เข้าไปมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนทั้งสิ้น

ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน พ.ศ. 2559 ประกาศราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2559 มีผลบังคับใช้เมื่อพ้น 180 นับแต่วันประกาศราชกิจจานุเบกษา โดยเริ่มมีผลบังคับใช้ ตั้งแต่ วันที่ 20 ธันวาคม 2559 ดังนั้นนายอำเภอจึงต้องจัดให้มีการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน โดยจะต้องประเมินผลผู้ใหญ่บ้านทุก 4 ปี นับแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้งและดำรงตำแหน่ง ส่วนการประเมินผลครั้งถัดไปให้ประเมินผลทุก 4 ปีนับแต่วันที่นายอำเภอประกาศให้ผ่านการประเมินผล กรณีผู้ใหญ่บ้านที่ได้รับการแต่งตั้ง และดำรงตำแหน่งครบ 4 ปีก่อนวันที่ระเบียบกระทรวงมหาดไทยฉบับนี้ใช้บังคับ ให้เข้ารับการประเมินผลครั้งแรก ภายใน 45 วันนับแต่ระเบียบนี้มีผลใช้บังคับ ส่วนการประเมินผลครั้งถัดไป ให้ประเมินผล ทุก 4 ปี นับแต่วันที่นายอำเภอประกาศให้ผ่านการประเมินผล

จากการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอแม่จริม พบว่า ยังคงมีปัญหาการร้องเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ รวมไปถึงการท้วงติง เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันและผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่อำเภอแม่จริม โดยนับแต่ มีการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ ตั้งแต่ พ.ศ. 2559 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันยังคงมี ประชาชนร้องเรียนเกี่ยวการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอแม่จริม ยกตัวอย่างเช่น การร้องเรียนเกี่ยวกับการประพฤติมิชอบ ไม่ใส่ใจความเป็นอยู่ของประชาชน มีพฤติกรรมชู้สาวหรือเล่นการพนัน การทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่ ทุจริตต่อโครงการหรืองบประมาณที่ได้รับ หรือการไม่ปฏิบัติตามระเบียบ กฎหมาย มีพฤติกรรมข่มขู่ ดูหมิ่นเหยียดหยาม กดขี่ ข่มเหงประชาชน การละทิ้งหน้าที่หรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการ เป็นต้น และประกอบกับการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน พ.ศ. 2559 การประเมินและวัดประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ผู้ใหญ่บ้าน ในการดำเนินการนั้น นายอำเภอเป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผล ซึ่งประกอบด้วย นายอำเภอ หัวหน้าส่วนราชการ และปลัดอำเภอ เป็นผู้ประเมินผลโดยภาพรวม ถึงแม้ว่าจะมีการกำหนดให้รับฟังความคิดเห็นของราษฎรในหมู่บ้านไม่น้อยกว่า 20 คน ไว้ด้วยแล้วนั้น แต่ข้อมูลในมุมมองของประชาชนที่เป็นผู้มีส่วนได้เสีย เป็นกลไกสำคัญของระบอบประชาธิปไตยและเป็นปัจจัยสำคัญที่จะให้คำตอบว่าการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านประสบความสำเร็จตรงตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ หรือไม่ อย่างไร มีปัญหาอุปสรรคใดบ้าง เพื่อจะได้นำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้ใน

การวางแผนปฏิบัติงาน เพื่อให้การประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอแม่จริม เป็นไปตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุผลความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยซึ่งปฏิบัติงานในตำแหน่งปลัดอำเภอ. (เจ้าพนักงานปกครองชำนาญการ) เป็นผู้ปฏิบัติงานในฐานะเลขานุการคณะกรรมการ ประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอแม่จริม จังหวัดน่าน จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการประยุกต์หลักปาปณิกธรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอำเภอแม่จริม จังหวัดน่าน ทั้งนี้เพื่อนำผลการศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการ วางแผน ปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านให้มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อสถาบันกำนัน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอำเภอแม่จริม จังหวัดน่าน

2.2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักปาปณิกธรรมกับประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอำเภอแม่จริม จังหวัดน่าน

2.3 เพื่อนำเสนอการประยุกต์หลักปาปณิกธรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอำเภอแม่จริม จังหวัดน่าน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

บทความนี้เป็นการวิจัยแบบการวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) คือ โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดังนี้

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร (Population) ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ในพื้นที่อำเภอแม่จริม จังหวัดน่าน จำนวนทั้งสิ้น 12,572 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) และวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (Sampling) ซึ่งได้มาจากประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ในพื้นที่ อำเภอแม่จริม จังหวัดน่าน จำนวน 12,572 คน ได้ประชากรจากการสุ่มตัวอย่างจากสูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) จำนวน 388 คน ซึ่งแยกตามตำบลได้ดังนี้

ลำดับ	ตำบล	จำนวนหมู่บ้าน	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนตัวอย่าง (คน)
1	หนองแดง	10	3,294	102
2	น้ำพาง	11	3,842	118
3	แม่จริม	6	1,839	57
4	หมอเมือง	6	1,930	60
5	น้ำปาย	6	1,667	51
รวม		**39**	**12,572**	**388**

3.1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามแบบปลายปิด (Close ended Questionnaire) และเป็นแบบสอบถามที่เป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended Question) กำหนดคำตอบให้ผู้ตอบแบบสอบถามที่ได้กำหนดไว้ โดยมีขั้นตอนการสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยการสร้างแบบสอบถามตามกรอบปัจจัยที่กำหนด โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวข้องกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบปลายปิดให้เลือกตอบ (Check List) จำแนกเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ตำบลที่อาศัยอยู่ จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับหลักธรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในอำเภอแม่จริม จังหวัดน่าน โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ 1) จักขุมา หมายถึง การเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล จำนวน 4 ข้อ 2) วิธูโร หมายถึง การเป็นผู้ชำนาญในงาน จำนวน 4 ข้อ 3) นิสสยสัมปันโน หมายถึง การเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและได้รับความเชื่อถือจากผู้อื่น จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านต่อการพัฒนาประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอำเภอแม่จริม จังหวัดน่าน ทั้ง 3 ด้าน ด้านละ 10 ข้อ รวม 30 ข้อ คือ 1. ด้านการปฏิบัติหน้าที่ และงานตามนโยบายสำคัญของรัฐบาล 2. ด้านคุณลักษณะความเป็นผู้นำ และด้านหลักการทรงงาน ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 3. ด้านความพึงพอใจต่อพฤติกรรมในฐานะผู้ช่วยเหลือนายอำเภอ และหัวหน้าราษฎรในหมู่บ้าน

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open ended Questionnaire) เกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์หลักปาปณิกธรรมเพื่อประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในอำเภอแม่จริม จังหวัดน่าน

3.1.4 วิธีการเก็บข้อมูล

1. ขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเฉลิมพระเกียรติ ฯ ถึงกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอำเภอแม่จริม จังหวัดน่าน ทั้ง 5 ตำบล เพื่อขอความอนุเคราะห์ ในการตอบแบบสอบถาม

2. นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปเก็บข้อมูล โดยนำแบบสอบถามจำนวน 388 ฉบับ แจกกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอำเภอแม่จริม จังหวัดน่าน ทั้ง 5 ตำบล ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเองแล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้องได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ทั้งหมดจำนวน 388 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด

3. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

3.1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาวิเคราะห์และประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ (Statistical Software) เพื่อให้ผลการวิจัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ถูกต้องแม่นยำ และบรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

3.2.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 10 รูปหรือคน แบ่งออกเป็น 6 กลุ่ม

3.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

3.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ตามขั้นตอน ดังนี้

1). ขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เฉลิมพระเกียรติฯ ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์

2.) ทำการนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) สัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้

3) ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนดนัดไว้ จนครบทุกประเด็น โดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึกและการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์

4) นำข้อมูลที่ได้รวบรวมจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

3.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึกโดยวิธีการ ดังนี้

1.) นำข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ

2.) นำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

3.) วิเคราะห์คำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)

4.) สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

4. ผลการวิจัย

4.1 ระดับประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในอำเภอแม่จริม จังหวัดน่าน พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$= 3.22) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ได้แก่ 1) ด้านการปฏิบัติหน้าที่ และงานตามนโยบายสำคัญของรัฐบาล 2) ด้านคุณลักษณะความเป็นผู้นำ และด้านหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และ ๓) ด้านความพึงพอใจต่อพฤติกรรมในฐานะผู้ช่วยเหลือนายอำเภอและหัวหน้าราษฎรในหมู่บ้าน พบว่าอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

4.2 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักปาปณิกธรรมกับประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอำเภอแม่จริม จังหวัดน่าน โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก (r=.963**) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก ทุกด้าน

4.3 การประยุกต์หลักปาปณิกธรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอำเภอแม่จริม จังหวัดน่าน สรุปได้ คือ 1) ด้านจักขุมา การเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน การกำหนดทิศทางการพัฒนาของ หมู่บ้าน ตำบล โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันรับผลประโยชน์ เป็นผู้มีความคิดที่ทันสมัยและทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน บูรณาการการปฏิบัติงานในพื้นที่ของหลายหน่วยงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ วิเคราะห์ปัญหาและแนวโน้มการพัฒนาตำบล หมู่บ้านได้อย่างชัดเจน มีกระบวนการคิดที่รอบคอบและมีเหตุผล 2) ด้านวิธูโร การเป็นผู้ชำนาญในงาน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ควรมีความรับผิดชอบต่อภารกิจที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ แก้ไขปัญหา ที่เกิดขึ้นได้ทันต่อเหตุการณ์ มีความชำนาญในงานของตน และมีความชำนาญเฉพาะด้าน ทั้งการบริหารคน บริหารทรัพยากร หรือบริหารชุมชน 3) ด้านนิสสยสัมปันโน การเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและได้รับความเชื่อถือจากผู้อื่น การเป็นกัลยาณมิตรกับผู้ร่วมงานและประชาชน มีทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในการติดต่อประสานงาน เป็นนักประสานงาน มุ่งสร้างความสัมพันธ์อันดีกับคนในหมู่บ้านหรือชุมชน

5. อภิปรายผล

5.1 ระดับประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอำเภอแม่จริม จังหวัดน่าน พบว่า ประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยภาพรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง โดยจะเห็นได้ว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในอำเภอแม่จริม จังหวัดน่าน เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ตามขอบเขตอำนาจหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านที่กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457 และ กฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในฐานะเป็นพนักงานฝ่ายปกครอง เป็นผู้ตั้งใจในการทำงาน มีทักษะการพูด การสื่อสาร สามารถทำงานร่วมกับบุคคลอื่น ชักจูงหรือโน้มน้าวคนให้ร่วมมือทำงาน อำนวยความเป็นธรรม สร้างความรักความสามัคคีให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัจฉรา ปัญโญใหญ่ (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิผลการปฏิบัติงานของผู้นำท้องที่ตำบลห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน” ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของผู้นำท้องที่บ้านตำบลห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.28, S.D. = 0.351) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพงศ์ ไชยเลิศ (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการให้บริการประชาชนของสำนักงานที่ดินจังหวัดน่าน สาขานาน้อย” ผลการวิจัยพบว่า ระดับประสิทธิผลการให้บริการประชาชนของสำนักงานที่ดินจังหวัดน่าน สาขานาน้อย พบว่า ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.86) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฏฐ์ชญาดา โชติพิพัฒอังกูร (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักสัปปุริสธรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพการบริหารงานของ นักปกครองท้องที่ในอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ระดับศักยภาพการบริหารงานของนักปกครองท้องที่อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ 1) มีความประพฤติที่เหมาะสมต่อบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย รองลงมาคือ 2) ด้านวิสัยทัศน์ ทัศนคติ ในการพัฒนาชุมชนในการส่งเสริมด้านการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย และ 3) ด้านการให้ความสำคัญกับประโยชน์ส่วนรวม ในการส่งเสริมการปกครองและรักษาความสงบเรียบร้อย สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุสรณ์ โอดเฮิง (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำของผู้ปกครองท้องที่ในการป้องปรามการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในตำบลทุ่งศรี อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่” ผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำของผู้ปกครองท้องที่ในการป้องปรามการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในตำบลทุ่งศรี อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ ระดับภาวะผู้นำของผู้ปกครองท้องที่ในการป้องปรามการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในตำบลทุ่งศรี อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่ 4 ด้าน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปภินวิช ศรีกุล (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี” ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอบ้านดุง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.41) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการนำข้อราชการไปประกาศแก่ราษฎร ($\overline{X}$ = 4.65) มีการปฏิบัติงานในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านกิจการสาธารณประโยชน์ ($\overline{X}$ = 4.54) มีการปฏิบัติงานในระดับมากที่สุด ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการจัดหมู่บ้านให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ($\overline{X}$ = 4.22) มีการปฏิบัติงานในระดับมาก

5.2 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักปาปณิกธรรมกับประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในอำเภอแม่จริม จังหวัดน่าน โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก และแต่ละด้านมีค่าความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระมหาสมหมาย สมกิจฺโจ (เสียงดีเพ็ง) (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี” ผลการวิจัยพบว่า หลักทุติยปาปณิกธรรมและภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก (R = 962**) มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระอธิการรัตน์ติพงศ์ มหาคมฺภีรวโส. (สมหนุน). (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำการบริหารของผู้บริหารเทศบาลตำบลสันกลาง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่” ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตนตามหลักทุติยปาปณิกธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลสันกลางกับภาวะผู้นำการบริหารของผู้บริหารเทศบาลตำบลสันกลาง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก (R = .938**) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อานนท์ พรมเพ็ชร (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำในการบริหารงาน ของนักปกครอง ที่ว่าการอำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน” ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหลักหลักปาปณิกธรรมกับการส่งเสริมภาวะผู้นำในการบริหารงานของนักปกครอง ที่ว่าการอำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจิต กิ่งเกล้า (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักปาปณิกธรรมเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะผู้นาที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสานักงานประกันสังคมจังหวัดสมุทรสาคร” ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักปาปณิกธรรมกับคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสำนักงานประกันสังคมจังหวัดสมุทรสาคร พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง(ρ =.925**) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมุติฐาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปัญญา โชติธมฺโม. (แก้วหาวงค์) (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำตามหลักปาปณิกธรรมของผู้บริหารเทศบาลเมืองท่าเรือ พระแท่น อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเกี่ยวกับหลักปาปณิกธรรมกับภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลเมืองท่าเรือพระแท่น จังหวัดกาญจนบุรี พบว่าปัจจัยเกี่ยวกับหลักปาปณิกธรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาล โดยภาพรวม อยู่ในระดับสูง (R=.885**) จำแนกตามรายด้านพบว่า ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ อยู่ในระดับสูง (r=.743**)ด้านการสร้างแรงบันดาลใจอยู่ในระดับสูง (r=.786**) ด้านการกระตุ้นให้ใช้ปัญญาอยู่ในระดับสูง(r=.797**) ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคลอยู่ในระดับสูง (r=.819**)

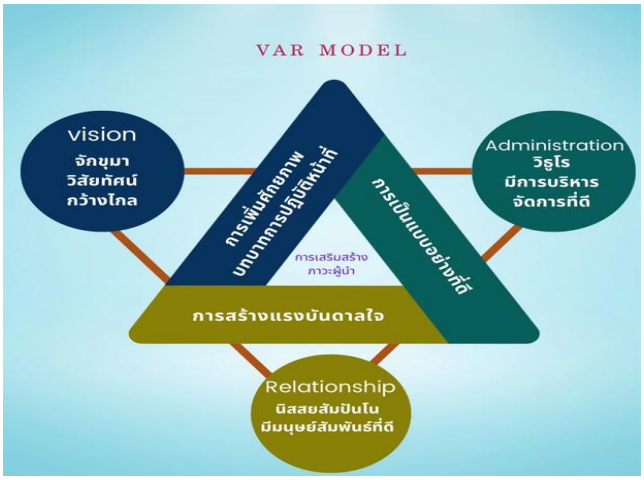
5.3 การประยุกต์หลักปาปณิกธรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในอำเภอแม่จริม จังหวัดน่าน ทั้ง 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการปฏิบัติหน้าที่ และงานตามนโยบายสำคัญของรัฐบาล จะช่วยให้ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในฐานะเป็นผู้นำท้องที่ที่มีบทบาทสำคัญสำหรับการปกครองท้องที่ รวมถึงการรับนโยบายของหน่วยงานราชการทุกกระทรวง ทบวง กรม มาปฏิบัติในพื้นที่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่ดีควรเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีกระบวนการคิดที่รอบคอบและมีเหตุผล เพื่อการพัฒนาท้องที่ตามความต้องการของประชาชน มีความตั้งใจในการทำงาน มีทักษะการพูดในที่สาธารณะ สามารถทำงานร่วมกับบุคคลอื่นได้ดี มีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ ติดตามข่าวสารอยู่เสมอเพื่อนำข่าวสารที่มี

ประโยชน์มาใช้ในการทำงาน และมีความสามารถในการชักจูงหรือ โน้มน้าวคนให้ร่วมมือทำงานและสามารถนำพาคนในชุมชนไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม สามารถอำนวยความเป็นธรรมสร้างความรักความสามัคคีให้แก่ราษฎรในหมู่บ้านได้ 2) ด้านคุณลักษณะความเป็นผู้นำ และด้านหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะช่วยให้ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้นำที่มีความชำนาญในงานของตน มีความชำนาญเฉพาะด้าน มีระเบียนแบบแผนของการบริหารเป็นขั้นเป็นตอนตามแผนงานและกลยุทธ์ที่วางไว้ ทั้งการบริหารคน การบริหารทรัพยากรหรือการบริหารชุมชน การบริหารจัดการองค์ความรู้ เพื่อให้ผลของงานตรงต่อความต้องการของส่วนรวมมากที่สุด ไม่บกพร่องในหน้าที่ที่ตนได้รับผิดชอบ เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและต้องมีการกำหนดวางแผนการปฏิบัติงานล่วงหน้าและดำเนินการปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดไว้ เพื่อนำพาชุมชนให้ไปสู่เป้าหมายตามที่ได้กำหนดไว้ได้ 3) ด้านความพึงพอใจต่อพฤติกรรมในฐานะผู้ช่วยเหลืออายอำเภอ และหัวหน้าราษฎรในหมู่บ้าน จะช่วยให้ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ดี เป็นนักประสานงานรอบด้าน มุ่งสร้างความสัมพันธ์อันดีกับคนในหมู่บ้านหรือชุมชน มีน้ำใจต่อคนรอบข้าง เพื่อนร่วมงาน มีความยุติธรรม เป็นผู้ที่มีจิตใจกว้างขวาง เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสียสละไม่เห็นแก่ตัว มีจิตสาธารณะ รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม ไม่เห็นแก่พวกพ้องตนเอง ย่อมได้รับความเชื่อถือจากผู้อื่น อันจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายขององค์กรได้ อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พฤษภา กุมภา (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตดุสิตกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร พบว่า หลักทุติยปาปณิกธรรม 1) ด้านจักขุมา คือเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีการวางแผน วางนโยบาย แล้วนำไปปฏิบัติตรงความต้องการของประชาชน จะทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้นในระยะยาว 2) ด้านวิธุโร คือเป็นผู้มีความรู้ มีความสามารถ มีความชำนาญ ในการปฏิบัติงานเพื่อความกินดีอยู่ดี มีความเกี่ยวข้องเป็นอย่างมาก เพราะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ มีความชำนาญ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลทำให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น 3) ด้านนิสสยสัมปันโน คือเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เป็นหลักธรรมที่สำคัญกับการทำหน้าที่ของการเป็นตัวแทนของประชาชน เพราะการพูดจาไพเราะ ยิ้มแย้มแจ่มใส มีความเป็นกันเอง ประชาชนก็จะเกิดความยอมรับ ได้รับไว้ความไว้วางใจจากประชาชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัญจศิลป์ วรรณภพ (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักปาปณิกธรรมเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในตำบลไชยวัฒนา อำเภอปัว จังหวัดน่าน” ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการประยุกต์หลักปาปณิกธรรมมาใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในตำบลไชยวัฒนา อำเภอปัว จังหวัดน่าน 1) ด้านจักขุมา การเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล กำนัน ผู้ใหญ่บ้านควรกำหนดทิศทางการดำเนินงานโดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน มีวิสัยทัศน์มองการณ์ไกล มีกระบวนการคิดที่รอบคอบและมีเหตุผล 2) ด้านวิธูโร การเป็นผู้ชำนาญในงาน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ควรมีความรับผิดชอบต่อภารกิจที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทันต่อเหตุการณ์ มีความชำนาญในงานของตน และมีความชำนาญเฉพาะด้าน ทั้งการบริหารคน บริหารทรัพยากร หรือบริหารชุมชน 3) ด้านนิสสยสัมปันโน การเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและได้รับความเชื่อถือจากผู้อื่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้านควรเป็นกัลยาณมิตรกับผู้ร่วมงานและประชาชนมีทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในการติดต่อประสานงาน และเป็นนักประสานงานที่มุ่งสร้างความสัมพันธ์อันดีกับคนในชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัชพีร์ วรรณาพิรัชย์ (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำของฝ่ายปกครองท้องที่ในสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 (โควิด-19) ในตำบลห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน” ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนา

ภาวะผู้นำของฝ่ายปกครองท้องที่ในสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 ในตำบลห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน พบว่า การมีมุมมองความคิดที่ทันสมัย การเป็นผู้ที่ชัดเจนมีความจริงจังจริงใจ มีความยืดหยุ่นในการบริหารสามารถปรับปรุงวิธีการได้อย่างเหมาะสม การรู้เท่าทันสถานการณ์ในชุมชน การเข้าถึงใจคนทั้งที่เป็นผู้ใต้บังคับบัญชาและประชาชนในพื้นที่ การพูดจาด้วยความชัดเจนมีเหตุผลสามารถรับผิดชอบคำพูดได้ การใช้อำนวยการด้วยพระเดชและพระคุณเพื่อให้เกิดเป็นมาตรฐานที่ดีของผู้นำ การนำหลักปาปณิกธรรมมาประยุกต์ใช้ พบว่า ด้านจักขุมามีปัญญามองการณ์ไกลคือการรู้เท่าทันคน ทันสถานการณ์ สามารถวิเคราะห์แนวทางแก้ไขได้อย่างเหมาะสม วิธูโรการจัดการธุระได้ดีคือการมีกลยุทธ์ที่มีความยืดหยุ่นสูง และนิสสยสัมปันโนเป็นผู้ที่มีมนุษย์สัมพันธ์ดีคือการเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระครูสังฆรักษ์เอกลักษณ์ อชิโต. (นกทอง). (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักทุติยปาปณิกธรรมเพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่น ในจังหวัดสมุทรสงคราม” ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้หลักทุติยปาปณิกธรรมเพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่น ในจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า จักขุมา. (มีวิสัยทัศน์ ชำนาญในการใช้ความคิด) โดยการสร้างความเข้มแข็งของระบบการศึกษาท้องถิ่น สนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นอย่างยั่งยืน วิธูโร. (จัดการงานดี ชำนาญด้านเทคนิค) ความเชี่ยวชาญในความรับผิดชอบต่อสังคมและการดำเนินการที่ยั่งยืน ความเชี่ยวชาญในการวางแผนและการจัดการ นิสสยสัมปันโน. (มีมนุษยสัมพันธ์ ชำนาญด้านมนุษยสัมพันธ์) การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การสร้างความไว้วางใจและความสัมพันธ์ที่ดี การฟังและเข้าใจความต้องการของประชาชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระปลัดเอกชัย จนฺทโชโต. (คงชีวะ). (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดสระบุรี” ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการหลักปาปณิกธรรม เพื่อการส่งเสริมภาวะผู้นำนักการเมืองท้องถิ่น จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.59) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านจักขุมา ($\overline{X}$ =3.63) นักการเมืองท้องถิ่นมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านนิสสยสัมปันโน ($\overline{X}$ =3.62) นักการเมืองท้องถิ่นมีมนุษย์สัมพันธ์กับภายนอกสร้างเครือข่ายการพัฒนาจากภายนอกสู่ภายในให้กับท้องถิ่น และด้านวิธูโร การจัดการงานดี อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ =3.47) นักการเมืองท้องถิ่นมีความชำนาญในการจัดการงานดีด้านการปกครอง และการนำหลักปาปณิกธรรม มาบูรณาการเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดสระบุรี ดังนี้ ด้านจักขุมา นักการเมืองท้องถิ่นมีความสามารถฉลาดวางนโยบาย มีเป้าหมายชัดเจน ด้านวิธูโร นักการเมืองต้องคิดไกล โปร่งใสให้ประชาชนมีส่วนร่วมสร้างอาชีพให้คนในพื้นที่ส่งเสริมวัฒนธรรม สามารถแถลงนโยบายและหลักการในการบริหาร การแก้ปัญหา ด้านนิสสยสัมปันโน นักการเมืองจะต้องเข้าถึงประชาชน มีเครือข่ายภายนอก สร้างความอยู่ดีมีกินของประชาชน มีความโปร่งใส ใส่ใจประชาชน

6. องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์ได้จากการวิจัย เรื่อง “การประยุกต์หลักปาปณิกธรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในอำเภอแม่จริม จังหวัดน่าน” ทำให้ผู้วิจัยสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปสังเคราะห์เป็นแนวทางในการประยุกต์หลักปาปณิกธรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์ออกมาเป็นองค์ความรู้จากการวิจัย คือ **“VAR Model”** ดังแผนภาพที่ต่อไปนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

7. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักปาปณิกธรรมเพื่อพัฒนาประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในอำเภอแม่จริม จังหวัดน่าน” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

1. ผู้บริหารกรมการปกครองควรให้ความสำคัญต่อการเพิ่มศักยภาพการปฏิบัติหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยการจัดทำโครงการฝึกอบรมหลักสูตรกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่ได้เข้ารับตำแหน่งใหม่ และทบทวนความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ให้กับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ที่ดำรงตำแหน่งปัจจุบัน ผ่านระบบออนไลน์ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

2. ผู้บริหารกรมการปกครองควรสนับสนุนการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ โดยการสร้างโปรแกรมพัฒนาคุณธรรม พัฒนาระบบการฝึกอบรมและการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่

3. ผู้บริหารกรมการปกครองควรมีการกำหนดนโยบายอย่างเป็นรูปธรรม ในการส่งเสริมและพัฒนาให้บุคลากรได้รับองค์ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิผลการปฏิบัติหน้าที่ตามหลักปาปณิกธรรม

8. เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

ชัชพีร์ วรรณาพิรัชย์. (2565). *ภาวะผู้นำของฝ่ายปกครองท้องที่ในสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัส โคโรน่า 2019 (โควิด -19) ในตำบลห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน*. สารนิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ณัฏฐ์ชญาดา โชติพิพัฒอังกูร. (2566). *การประยุกต์หลักสัปปุริสธรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพการบริหารงานของนักปกครองท้องที่ในอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี*. สารนิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ปภินวิช ศรีกุล. (2563). *ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ปัญจศิลป์ วรรณภพ. (2566). *การประยุกต์หลักปาปณิกธรรมเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในตำบลไชยวัฒนา อำเภอปัว จังหวัดน่าน*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูสังฆรักษ์เอกลักษณ์ อชิโต (นกทอง). (2566). *การประยุกต์ใช้หลักทุติยปาปณิกธรรมเพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่น ในจังหวัดสมุทรสงคราม*. ดุษฎีนิพนธ์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระปลัดเอกชัย จนฺทโชโต (คงชีวะ). (2565). *พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดสระบุรี. ดุษฎีนิพนธ์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์.* บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระปัญญา โชติธมฺโม (แก้วหาวงค์). (2561). *ภาวะผู้นำตามหลักปาปณิกธรรมของผู้บริหารเทศบาลเมืองท่าเรือ พระแท่น อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาสมหมาย สมกิจโจ (เสียงดีเพ็ง). (2564). *ภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี*. สารนิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระอธิการรัตน์ติพงศ์ มหาคมฺภีรวโส (สมหนุน). (2566). *ภาวะผู้นำการบริหารของผู้บริหารเทศบาลตำบลสันกลาง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่*. สารนิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พฤษภา กุมภา. (2564). *ภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตดุสิตกรุงเทพมหานคร.* สารนิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สุจิต กิ่งเกล้า. (2564). *การบูรณาการหลักปาปณิกธรรมเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสำนักงานประกันสังคมจังหวัดสมุทรสาคร.* วิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

อนุสรณ์ โอดเฮิง. (2565). *ภาวะผู้นำของผู้ปกครองท้องที่ในการป้องปรามการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในตำบลทุ่งศรี อำเภอร้องกวาง จังหวัดแพร่*. สารนิพนธ์หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

อัจฉรา ปัญโญใหญ่. (2565). *การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิผลการปฏิบัติงานของผู้นำท้องที่ตำบลห้วยยาบ อำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน.* สารนิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

อานนท์ พรมเพ็ชร. (2566). *การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำในการบริหารงานของนักปกครองที่ว่าการอำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน*. สารนิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิต วิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

Anusorn Oadheng. (2022). *Leadership of Local Government Officials in Preventing the Spread of Coronavirus Disease 2019 in Thung Si Subdistrict*. Rong Kwang District, Phrae Province.MasterofPublicAdministrationThesis.GraduateSchool:Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Anusorn Oadheng. (2022). *Leadership of Local Government Officials in Preventing the Spread of Coronavirus Disease 2019 in Thung Si Subdistrict*. Rong Kwang District. Phrae Province.MasterofPublicAdministrationThesis.GraduateSchool:Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Atchara Panyoyai. (2022). *Application of Buddhist Principles to Increase the Effectiveness of Local Leaders in Huai Yab Subdistrict*, Ban Thi District. Lamphun Province. Master of Public Administration Thesis. Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Chatchapee Wannaphirat. (2022). *Leadership of Local Government in the COVID-19 Outbreak Situation in Huai Yab Subdistrict, Ban Thi District*. Lamphun Province. Master of Public Administration Thesis. Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

May February. (2021). *Leadership according to the principles of Buddhism of the members of the House of Representatives*. Dusit District, Bangkok. Master of Public Administration Thesis. Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Natchayada Chotiphiphat-angkun. (2023). *Application of the Sappurisadhamma Principle to Develop the Administrative Potential of Local Government Officials in Bang Pla Ma District, Suphan Buri Province*. Master of Public Administration Thesis. Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Paphinwich Srikul. (2020). *Behavioral Leadership Affecting the Performance of the Roles and Duties of Kamnan and Village Headmen in Ban Dung District*. Udon Thani Province. Master of Public Administration Thesis. Sakon Nakhon Rajabhat University.

Panchasilp Wannaphop. (2023). *Application of the Principle of Papanikadhamma to Develop Leadership of Kamnan and Village Headmen in Chaiwatthana Subdistrict*. Pua District, NanProvince. MasterofPublicAdministrationThesis. GraduateSchool: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Phra Khru Sangkharak Ekkalak Achitoh (Nokthong). (2023). *Application of the Principle of the Second Papanikadhamma to Develop Leadership of Local Politicians in Samut SongkhramProvince*.DoctoralThesisinPublicAdministration.GraduateSchool: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Phra Palat Ekkachai. Chantachoto (Kongchiwa). (2022). *Buddhist Integration to Promote Leadership of Local Politicians in Saraburi Province*. Doctoral Thesis in Public Administration. Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Phra Panya Chotidhammo (Kaewhawong). (2018). *Leadership according to the principles of Papanikadhamma of the administrators of Tha Ruea Phra Taen Municipality*. Tha Maka District, Kanchanaburi Province. Master of Public Administration Thesis. Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Phra Maha Sommai Somkitcho (Siangdee Peng). (2021). *Leadership according to the principles of Buddhism of the administrators of local administrative organizations in Don Chedi District, Suphan Buri Province*. Master of Public Administration Thesis. Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Phra Athikarn Rattanapong Mahakamphiravongso (Somnun). (2023). *Administrative leadership of the administrators of San Klang Subdistrict Municipality*. San Kamphaeng District, Chiang Mai Province. Master of Public Administration Thesis. Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Sujit Kingklao. (2021). *Integrating the Papanikadhamma Principles to Promote Desirable Leadership Characteristics of the Executives of the Social Security Office of Samut Sakhon Province*. Master of Public Administration Thesis. Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Yamane, Taro. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. Third Edition New york Herper and Row publication.